PÅ ISEN

Kuldegys på isen – jubilæumsliste

For 100 år siden – om eftermiddagen den 14. december 1911 - lykkedes det Roald Amundsen at blive det første menneske i verden, som nåede frem til Sydpolen. Han vandt kapløbet foran Robert Scott, der kom en måned for sent og omkom på hjemvejen.

Tag en rejse tilbage i tiden til de store polarforskere, der har skrevet sig ind i historien ved deres ufattelige bedrifter på isen både i syd og nord: norske Roald Amundsen, britiske Robert Scott, danske Knud Rasmussen m.fl.

Jeg har udvalgt en række biografier om polarforskerne og deres ekspeditioner og fundet bøger og film om is, sne og kulde, klimaforhold og klimaforandringer i polarområdderne og på Grønland. Til sidst er en liste over relevante hjemmesider.

Så er du til kolde gys og facts, så rigtig god fornøjelse.

Bøger

Biografier

Hvem var de første, de største og de modigste af de store opdagelsesrejsende?

Vinterens hjerte – Knud Rasmussen og hans tid

af Kirsten Hastrup – 99.4

2010. 751 sider

Historien om Knud Rasmussen og hans liv som polarforsker, jæger og fortæller. Bogen omhandler samtidens syn på ham, kolonisering, nationalfølelse og Grønlands samling. Desuden berettes om Knud Rasmussens forhold til andre tidligere og samtidige opdagelsesrejsende.

Amundsen

af Niels Aage Jensen – 99.4

2011. 334 sider

En bog om Roald Amundsens liv som opdagelsesrejsende og polarforsker. Hans skibsekspeditioner og forsøg med transpolare flyvninger beskrives, ligesom hans sammensatte personlighed skildres.

Den fremmede fortryller - beretning om Knud Rasmussen og hans to folk

af Ebbe Kløvedal Reich – 99.4

1995. 296 sider

Et portræt af grønlandsfareren og privatpersonen Knud Rasmussen, der, som forfatteren skriver i forordet, er tegnet på afstand og med frihånd: "Jeg har opsøgt den tilgængelige viden, men en del af den har jeg udeladt". Ønsker du at læse om Knud Rasmussens eventyrlige liv og gerninger, hvor vægten er på den gode historie, er denne biografi et godt bud.

Den sidste dagbog

af Rober Falcon Scott – 99.4

2009. 473 sider

De fulde dagbogsoptegnelser fra Robert F. Scotts sidste ekspedition til Sydpolen, hvor han taber kapløbet med Amundsen på udturen og på hjemturen tillige kapløbet mod sulten og kulden. I denne nye udgivelse er medtaget breve til efterladte og venner fra de sidste døgn, han er i live. Ekspeditionen starter i 1910 på skibet Terra Nova. To år efter må Scott og de sidste overlevende opgive kampen mod isen.

Carl – polarfarer

af Niels Aage Jensen – 99.4

2010. 407 sider

En bog om den mindre kendte Carl Petersen, der oplevede 1800-tallets store opdagelsesrejser i de arktiske egne og allerede i 1813 drog på sin første ekspedition til Grønland.

Manden bag helten – Knud Rasmussen på nært hold

af Niels Barfoed – 99.4

2011. 464 sider

Denne biografi er ikke en bog om den berømte polarforskers bedrifter men et portræt af mennesket Knud Rasmussen. Eskimo og koloniherre. Polarforsker og digter. Modsætningerne var mange, men Knud Rasmussen forstod at forene dem.

Polarrejser

Hvor er de berømte ekspeditioner gået til? Og hvordan opleves nutidige rejser til de samme destinationer?

Roald Amundsens opdagelsesrejser i billeder

af Roland Huntford – 49.1

1987. 199 sider

Håndkolererede lysbilleder med tilhørende tekst fra polarforskeren Roald Amundsens tre store ekspeditioner: Nordvestpassagen 1903-1906, Sydpolen 1910-1912 og Maud-ekspeditionen til Nordøstpassagen 1918-1923.

Tronfølgernes polarrejse

af Kronprins Frederik, Konprinsesse Victoria, Kronprins Haakon – 49.1

2009. 128 sider

Om de 3 skandinaviske tronfølgeres rejse i Polarhavet, til Svalbard og Grønland. De formidler deres oplevelser og engagement for områderne i nord og de klimaudfordringer, vi står overfor. Med på rejsen er 3 forskere, der hjælper med forståelsen af klimaændringerne.

Rejsen til polarfolket – en ekspedition i Knud Rasmussens slædespor

af Jørgen Ullerup – 49.1

2009. 263 sider

Om den moderne ekspedition Arctic Explorer i sporet på Knud Rasmussens slæderejse fra Grønland til Sibirien 1921-1924 på den 5. Thule-ekspedition. Hvordan lever de samme inuitsamfund her næsten 90 år senere? Bogen beskriver de barske livsbetingelser tæt på Nordpolen og omstillingsprocessen fra traditionelt fangersamfund til nutidens komplicerede moderne samfund.

Pakis og fjerne horisonter – i kajak fra Grønland til Alaska

af John Andersen – 49.1

2002. 269 sider

Forfatteren beretter om sin og nordmanden Vidar Sies kajakekspedition gennem Nordvestpassagen i 1988 samt om de tidligere ekspeditioner udført af bl.a. Roald Amundsen og Knud Rasmussen.

Sydpolen 100 år efter

af Stine Overbye – 05.6

Tidsskriftsartikel i Illustreret videnskab. 2010, nr. 12, side 52-57

Robert Scott´s polarekspedition i 1910 endte fatalt. I Scotts hytte på Cape Evans i Antarktis har tiden stået stille, soveposer, mad, mørkekammer, spisebord – alt står som det blev efterladt for 100 år siden, og forskerne kæmper for at bevare base og inventar for eftertiden.

Polaregnene

Hvordan er livet for mennesker og dyr i polarområdderne i dag? Og hvilken fremtid venter? Få svaret i disse bøger, der også beretter om livet i Grønland og om Siriuspatruljens arbejde.

I den arktiske vind

af Magnus Elander & Staffan Widstrand – 49.1

2008. 208 sider

Fotografisk billedværk. En rejse til Arktis, til nogle af de fjerneste og mest utilgængelige områder på vores planet. Her blandes dagsaktuelle historier med dyreliv, forskningsprojekter, harpunjagter og oplevelsesrejser.

Kap Farvel – hvor kulturer mødes

af Ivars Silis – 46.74 Sydgrønland

2007. 256 sider

Med afsæt i klimaændringer, der til alle tider har bestemt de arktiske folks livsvilkår, fortælles om livet i Sydgrønland i dag. Ved hjælp af et betagende billedmateriale beretter forfatteren bl.a. om renavl, sælfangst, minedrift, kunst og mennesker.

Naturen og klimaændringerne i Nordøstgrønland

Redigeret af: Mads C. Forchhammer, Hans Meltofte, Morten Rasch – 50.2674 Nordøstgrønland

2009. 128 sider

22 danske forskere tilknyttet forskningsstationen Zackenberg fortæller om økosystemet i Nordøstgrønland, og der gives et samlet bud på, hvad fortsatte klimaændringer vil betyde i de arktiske egne.

Når isen forsvinder
af Martin Breum – 34.1
2011. 269 sider
Om Danmarks engagement som stormagt i det arktiske område, hvor klimaændringerne betyder nye muligheder. De militære, politiske og økonomiske dilemmaer belyses med baggrundsviden fra mange kilder.

Zackenberg – en arktisk perle i den nordøstgrønlandske nationalpark
af Thomas Bjørneboe Gomes Berg – 34.1
2008. 232 sider
Forfatteren, der er vildtbiolog, beskriver sine oplevelser og indtryk af naturen og dyrelivet fra de mange sommerophold på den videnskabelige feltstation Zackenberg i Nordøstgrønland.

Sirius – et øje i nord
af Magnus Elander, Peter Bondo Christensen – 46.74 Nordøstgrønland
2009. 207 sider. Stort format
Gennem tekst og billeder følger vi Danmarks mindste forsvarsenhed Slædepatruljen Sirius på arbejde. Vi oplever den storslåede natur, de rejser igennem og mærker, hvordan det er at leve i bidende kulde.

Sirius gennem 50 år
redigeret af Peter Schmidt Mikkelsen – 35.56
2000. 328 sider.
Historien om slædepatruljen Sirius, som har opereret i Grønland siden 1950, berettet af tidligere Siriusmænd. Læs om de vilkår, som patruljen må arbejde under, om hverdagene med de ensformige rutiner og om dramatiske hændelser, der koster liv og lemmer for mænd og hunde.

For børn
Søger du bøger i den lettere genre findes mange gode bud. Målgruppen er fortrinsvis skolebørn, men voksne vil også kunne finde mange gode informationer her.

Amundsens og Scotts kapløb til Sydpolen
af Liz Gogerly – 49.5
2008. 48 sider
I et kapløb mellem de to rivaliserende ekspeditioner, ender nogle af deltagerne med at betale den ultimative pris, deres liv. Fra 12 år

Polarområderne
af Jim Kerr – 50.29
2008. 48 sider
Bogen fortæller om ekspeditioner til Nord- og Sydpolen – lige fra de første eventyreres rejser ud i det ukendte til moderne turistrejser. Få også svar på, hvordan mennesker og dyr kan overleve i de iskolde ødemarker. Fra 12 år

Antarktis
af Gerd Østergaard – 49.5
2010. 48 sider
Om verdens koldeste og mest stormfulde verdensdel og de planter og dyr, der har tilpasset sig kulden. Der berettes desuden om de første opdagelsesrejsende og arbejdet blandt nutidens videnskabsfolk i Antarktis. Fra 11 år

Lande omkring Nordpolen
af Kaare Øster – 49.1
2010. 50 sider
Få et indblik i den arktiske verden, der dækker lande som Rusland, Alaska, Canada og lande i Norden og læs om sne og is, ishavet, naturens råstoffer, folk i Arktis, trafik og transport. For 13-16 år

Ved polerne
af Neil Champion – 56.1
2007, 48 sider
Kan en ørken være kold? Læs om livet i den frosne ørken, polernes betydning, trusler mod naturen, klimaforandringer og sikring af fremtiden. Fra 14 år

Film

Lad dig rive med af dramaet på isen uanset om det udspilledes for 100 år siden eller i nutiden og som fiktion eller dokumentar. Og lad dig betage af de smukke billeder fra verdens polaregne.

Polarekspeditioner

Kapløbet mod Sydpolen

Engelsk titel: The last place on Earth
Instruktion: Ferdinand Fairfax. Manuskript: Trevor Griffiths
Engelsk tv-serie fra 1985 i syv afsnit baseret på bogen "Scott and Amundsen" af Roland Huntford.
Medvirkende: Martin Shaw, Sverre Anker Ousdal, Max von Sydow
2007. 2 dvd'er – 77.7
Den engelske marineofficer Robert Scott begynder at samle penge ind til en ekspedition, hvis mål er som den første at nå Sydpolen. Ekspeditionen starter, men sættes under hårdt pres, da den får besked om, at også den norske polarforsker Roald Amundsen er på vej mod samme mål.

Ekspedition Antarktis
- en dokumentarfilm om rejsen til verdens ende

Sort-hvid stumfilm med underlægningsmusik. Filmen findes i 2 versioner: Med eller uden voice-over på engelsk.
2007. 1 dvd. – 49.5
Originale optagelser fra polarforskeren Ernest Shackletons ekspedition i 1914, der startede ud som et forsøg på at krydse det uudforskede kontinent Antarktis og endte med at blive en kamp for overlevelse, da ekspeditionens skib blev ødelagt af ismasserne.

Shackleton

Instruktion og manuskript: Charles Sturridge
Medvirkende: Kenneth Branagh, Lorcan Cranitch, Matt Day
TV-serie med format som en stor spillefilm
2007. 1 dvd. – 77.7
I 1914 sejler Ernest Shackleton mod Sydpolen. Målet er at blive den første, der krydser Antarktis, men da skibet ødelægges af ismasserne, ændres ekspeditionen til en kamp om overlevelse.

On thin ice

Instruktør og fortæller: Alexis Girardet
Engelsk tale.
2009. 2 dvd'er. – 79.672
James Cracknell, Ben Fogle og Ed Coats gennemførte i januar 2009 det første organiserede løb til Sydpolen siden R.F. Scott og Roald Amundsens kapløb for 100 år siden. Filmen fortæller om forberedelserne og den hårde tur til målet.

Grønland

Rundt om Grønland

Af Ture Andersen, John Andersen.
2009. 1 dvd uden tale med musik + 1 bog ; 191 sider – 46.7
Kom i stemning til Grønlandsrejsen med denne DVD med fotografier fra hele Grønland fra nord til syd og øst til vest, natur såvel som byer og mennesker. I den medfølgende bog fortælles historier fra forfatternes rejser til Grønland.

Fakta

Knud Rasmussen (1979-1933)
Robert F. Scott (1868-1912)
Carl Petersen (1813-1880)
Jens Munk (1579-1628)
Roald Amundsen (1872-1928)
Ludvig Mulius-Erichsen (1872-1907)

På nettet

Nettet rummer en guldgruppe af informationer og billeder om historie, liv og udvikling i polaregnene.

Grønland, Nordpolen, Sydpolen

Grønlands Naturinstitut
http://www.natur.gl/
Grønlands Naturinstitut forsker i de levende ressourcer, dyr og planter, og i miljøet i og omkring Grønland, samt rådgiver Grønlands Selvstyre, kommunerne og andre instanser.

Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet
http://www.dmu.dk/greenland/
Her kan du finde oplysninger om miljø og natur i Grønland og andre arktiske områder - til lands, til vands og i luften.

Galathea 3
http://galathea3.emu.dk/geologi/antarktis.html
Fra den verdensomsejlende forskningsekspedition Galathea 3 er her samlet information om Antarktis - verdens mest isolerede kontinent. Læs om polarklima, klimaændringer, havstrømme, pladetektonik osv.

Polarforskning

Forsknings- og Innovationsstyrelsen
http://www.fi.dk/forskning/polarforskning
Linksamling til bl.a. Polarbiblioteket, Forskningsstation Zackenberg samt det populærvidenskabelige magasin, Polarfronten.

Center for Is og Klima
http://www.isogklima.nbi.ku.dk/
Center for Is og Klima er et grundforskningscenter ved Niels Bohr Instituttet på Københavns Universitet

National Oceanic and Atmospheric Administration
http://www.arctic.noaa.gov/scientific.html
Engelsksprogede forskningsartikler med links til relevante hjemmesider.

Polarekspeditioner

American Museum of Natural History
http://www.amnh.org/exhibitions/race/index.php
Læs her om kapløbet mellem Scott og Amundsen

Gyldendals Encyklopædi
http://www.denstoredanske.dk/
Faktuel viden om Antarktis, Grønland, polarforskerne mv. kan søges i denne online version af Gyldendals encyklopædi.

Danmark-ekspeditionen
http://www.dr.dk/DR1/Danmarkekspeditionen
En serie i seks programmer fra DR1, der følger i sporet af de polarforskere, der for 100 år siden skrev Danmark-ekspeditionen ind i polarhistorien.

Billeder

Arktisk Instituts billedsamling
http://arktiskebilleder.dk/
Billedarkiv for fotografier, dokumenter, kort og andet materiale vedrørende danske aktiviteter i Arktis, herunder i særlig grad materiale fra danske polarekspeditioner. Emnerne vedrører ekspeditionshistorie, personoplysninger, kolonihistorie samt kultur- og samfundsforhold i Grønland og det øvrige Arktis.

National Oceanic and Atmospheric Administration
http://www.arctic.noaa.gov/gallery.html
Historiske fotos og billeder af is og sne, arktiske dyr mv.

Udarbejder: Margit Moesgaard Nielsen
Omslag: Trine Kronborg
Udgiver: © Biblioteksmedier as, Ballerup 2011
Tryk: Nofoprint, Helsingør
Varenr.: 47111112

betyder, at bogen også findes som lydbog